

Pārmaiņas ekonomikā un sabiedrībā 16.–19. gs.

DARBA LAPA 1

Lauksaimniecība un ražošana jauno laiku sākumā. Merkantīlisms.

1. uzdevums

1) Paskaidro jēdzienu „merkantīlisms“!

2) Kās bija merkantīlisma politikas pamatojums?

3) Izlasi avotus N 2, N 3 un N 5 (Klišāns, V. Vēsture vidusskolai. II daļa. Rīga, Zvaigzne ABC, 2003. 100.-102. lpp.)
Kurš autors slavina un kurš kritizē merkantīlisma politiku?

a) Slavina:

b) Kritizē:

4) Izmantojot šos avotus, raksturojiet merkantīlisma politikas pozitīvās un negatīvās izpausmes! Izdari secinājumus!

MERKANTĪLISMA POLITIKA	
+	-

--	--

Secinājumi: _____

5) Kādas ir galvenās iezīmes, ar ko merkantīlisms atšķirās no kapitālisma (brīvā tirgus ekonomikas)?

6) Kura no abām ekonomikas politikām tev šķiet efektīvāka? Atbildi pamato!

2. uzdevums

Izpēti reprodukcijas un izpildi uzdevumus!

- 1) Salīdzini reprodukcijas (noskaņa, cilvēki, notikumi utt.)
- 2) Kuri sabiedrības slāņi attēloti? Kāds ir to stāvoklis sabiedrībā? Kādi ir katra slāņa pienākumi un tiesības? Salīdzini ar 16.-17. gs attēliem: kādas pārmaiņas ir notikušas?
- 3) Izvēlies vienu no reprodukcijām, „atdzīvini“ tēlus un uzraksti par to stāstu.

Medību maltīte (1737, Troy Jean-François)

<http://www.wga.hu/frames-e.html?/html/g/goya/7/index.html>

Kartupeļu ēdāji

(1885, Vinsents van Gogs)

<http://www.vangoghgallery.com/painting/potatoindex.html>

Pāreja uz tirgus attiecībām un kapitālisma attīstība

1. uzdevums

1) Savieno personu ar izgudrojumu! Kuram no minētajiem izgudrojumiem autors nav zināms?

A. Greims Bells (1876)

brāļi Mongolfjē (1783)

Dž. Hārgrivss (1765)

Dž. Stefensons (1814)

Dž. Vats (1768)

R. Dīzels (1897)

R. Fultons (1807)

R. Huks (1684)

Z. Jansens (1590)

? (ap 1750)

Telegrāfs

Tvaika mašīna

Diližanss

Telefons

Mikroskops

Kokvilnas vēršanas mašīna „*spinning jenny*”

Tvaika lokomotīve

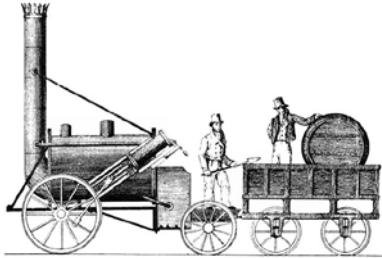
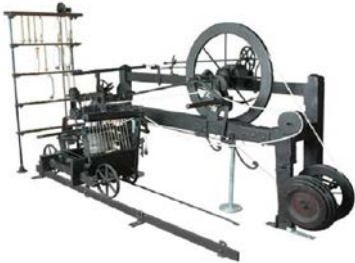

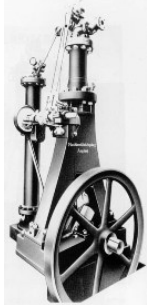

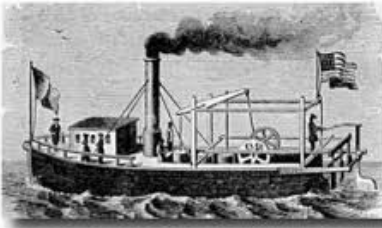

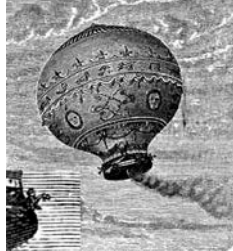

Gaisa balons

Tvaika kuģis

Dīzeļdzinējs

2) Atpazīsti attēlos redzamos tehniskos izgudrojumus

3) Sanumurē minētos izgudrojumus (1-10) hronoloģiski pēc to radīšanas laika:

				
	<p>QuickTime™ and a decompressor are needed to see this picture.</p>			

4) Kuru nozaru attīstību šie izgudrojumi veicināja?

5) Kurš no izgudrojumiem, tavuprāt, bija visnozīmīgākais? Atbildi pamato!

6) Kā šie tehniskie izgudrojumi varēja ietekmēt tā laika cilvēka pasaules uztveri?

2. uzdevums

Izvēlies trīs sasniegumus zinātnē vai tehnikā (16. – 19. gs.), kuri iepriekšējā uzdevumā netika minēti. Raksturo, kā tie ietekmēja saimniecību un cilvēku dzīvi. Vai mūsdienās šiem sasniegumiem vēl ir nozīme?

Sasniegums	Ietekme uz saimniecību un cilvēku dzīvi	Nozīme mūsdienās

3. uzdevums

Raksturo, kādas izmaiņas sabiedrībā veicināja modernizācija, izmantojot dotos vārdus:

- *proletārieši (strādnieki)*
- *buržuāzija*
- *fabrikas*
- *patērētājsabiedrība*
- *arodbiedrības*
- *strādnieku kustības*
- *streiki*
- *bezdarbs*
- *peļņa*
- *noziedzība*
- *stress*
- *ekspluatācija*
- *urbanizācija*

4. uzdevums

Izlasi avotus par strādnieku stāvokli! Atbildi uz jautājumiem par katru no avotiem un salīdzini avotu autoru uzskatus!
Avoti no Pasauls vēsture vidusskolai II: Hrestomātija. Rīga: Zvaigzne ABC, 2002. **141. – 142. lpp.**

1) avots A – **strādnieku sadzīves apstākļi** - *F. Engels par strādnieku stāvokli (1845)*

1. Kā autors raksturo strādnieku sadzīves apstākļus?
2. Kādas strādnieku problēmas apraksta avota autors?
3. Kāpēc „*pūlis noskrandušu sieviešu un bērnu klīst apkārt*“ ?
4. Kādi, tavuprāt, ir šo problēmu cēloņi?
5. Kā tu ieteiktu risināt šīs problēmas?
6. Kāda ir autora attieksme pret strādniekiem? Viņš ir strādnieku aizstāvis vai kritizētājs? Atbildi pamato!

2) avots B – **strādnieku bērni** - *Vācijas valdības slepenpadomnieka Kellera ziņojums (1834)*

1. Kas ir avota autors? Kāds ir avota mērķis?
2. Kā autors raksturo strādnieku bērnu darba apstākļus?
3. No kā bija atkarīga bērnu darba samaksa?
4. Cik gara bija bērnu darba diena? Vai autoram pret to ir kādas pretenzijas?
5. Ko autors ziņo par strādnieku bērnu izglītību? Vai pēc viņa domām, bērniem nepieciešama izglītošana? Vai autors ierosina valdībai kādas reformas šajā jomā? Kāpēc?
6. Kādus divus argumentus autors min, kāpēc bērniem jāstrādā rūpnīcās?
7. Kāpēc, tavuprāt, rūpniecībā nodarbināja bērnus, ja strādnieku vidū bija daudz pieaugušo vecuma bezdarbnieku (par ko vēsta arī avots A)?
8. Ko autors raksta par tiem strādnieku bērniem, kuri nestrādā rūpnīcās? Kāda ir autora attieksme pret viņiem?
9. Kura sabiedrības slāņa viedokli par strādniekiem pauž autors? Kas par to liecina?
10. Vai kaut kur pasaulē arī mūsdienās vēl ir izplatīta parādība, kad bērni tiek izmantoti kā „lētais darba spēks“?

Secinājumi:

Kura avota autora redzējums par strādnieku problēmām ir objektīvāks? Atbildi pamato!

Kurš autors rosina, ka nepieciešamas pārmaiņas?

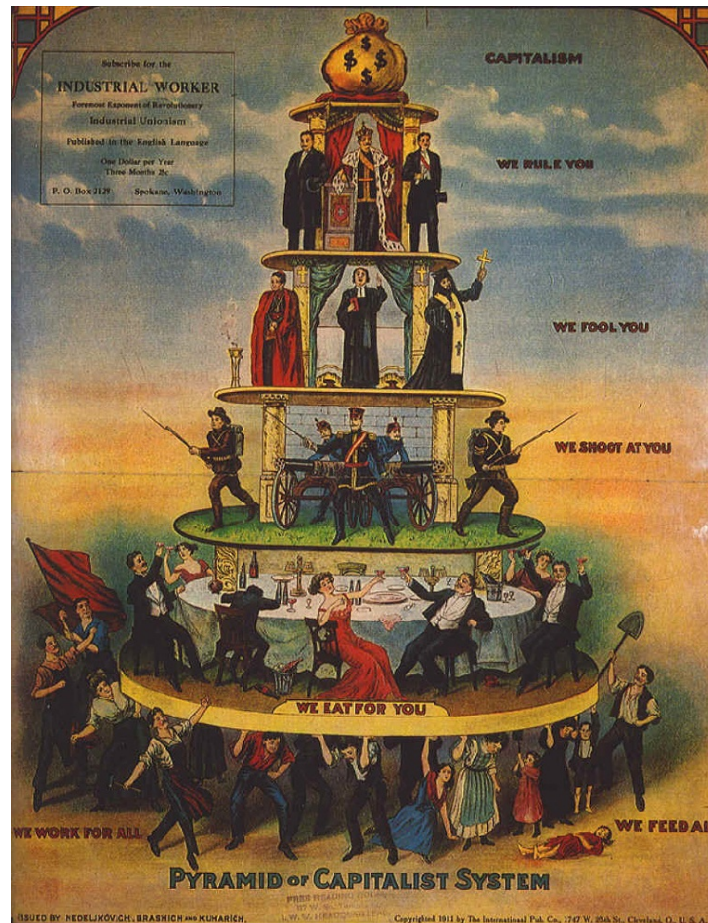
DARBA LAPA 3

Industriālā revolūcija: ekonomiskās un sociālās sekas

1. Uzdevums

Izpēti avotu un atbildi uz jautājumiem!

- 1) Kas ir kapitālisms? Kā autors saprot kapitālismu?
- 2) Kādas Jauno laiku sociālās problēmas autors ilustrē?
- 3) Kas, pēc autora domām, ir cēlonis šādai situācijai? Kādi, tavuprāt, bija šo problēmu cēloņi?
- 4) Kuri sabiedrības slāņi attēloti? Ar ko nodarbojās katrs sabiedrības slānis?
- 5) Kāda ir autora attieksme pret katru no sabiedrības slāņiem? Kas par to liecina? No kura slāņa varētu būt attēla autors?

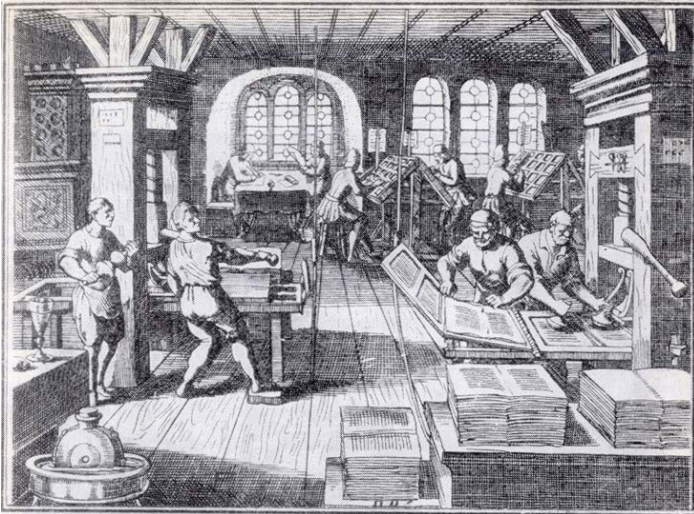

Kapitālisma sistēmas piramīda <http://www.erzwiss.uni-hamburg.de/Personal/Lohmann/Materialien/capyr.htm>

2. uzdevums

Aizpildi tabulu un salīdzini avotus pēc dotajiem kritērijiem!

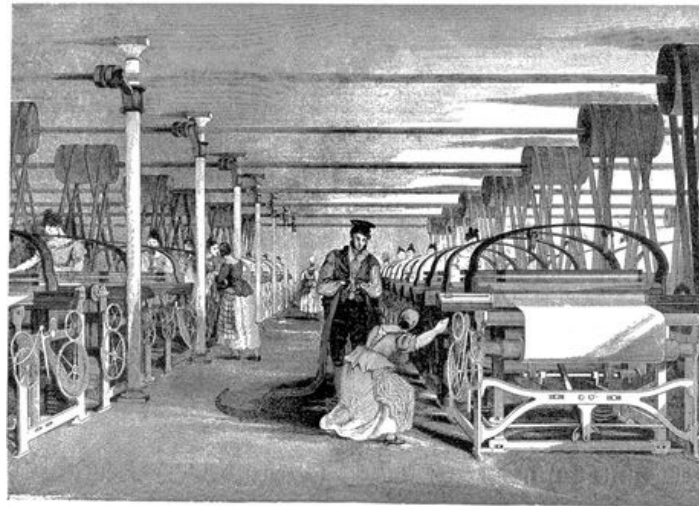
AVOTS NR. 1

(1586)

http://www.i-u.ru/biblio/archive/shuhardin_tehnika/04.aspx

AVOTS NR. 2

(1835) <http://ebooks.youcollege.com/Files/21660/21660-h.htm>

AVOTS NR. 3

(1556)

http://www.i-u.ru/biblio/archive/shuhardin_tehnika/04.aspx

	Avota nr.	Laiks (gs.)	Uzņēmuma definīcija	Cilvēki (statuss, amati, pienākumi)	Darba rīki (daudzums, funkcijas, sarežģītība)	Produkcija (apjoms, kvalitāte, izgatavošanas process)
<i>Amatnieku darbnīca</i>						
<i>Manufaktūra</i>						
<i>Rūpnīca</i>						

Secinājumi: Kādas izmaiņas notikušas ražošanas procesā? Kā mainījies ražošanā iesaistīto cilvēku stāvoklis un attiecības? Kādas sociālās problēmas veicināja rūpnīcu ieviešana?

3. Uzdevums

Kādas industriālās revolūcijas pozitīvās un negatīvās sekas vari sakatīt katrā no iezīmēm!

Iezīme	+	-
	Industriālās revolūcijas sekas	Industriālās revolūcijas sekas
Urbanizācija		
Tehnoloģiskais progress		
Dabas resursu apgūšana		